

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(4. SINIF)

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2024

ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4. SINIF)	4
1.1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	5
1.2.1. Programı Oluşturan Öğeler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Eğilimler, Okuryazarlık Becerileri)	6
1.2.2. İçerik Çerçevesi	6
1.2.3. Öğrenme Kanıtları	7
1.2.4. Öğretme-Öğrenme Yaşantıları	7
1.2.5. Farklılaştırma	8
1.3. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRENME ALANLARI, ÖĞRENME ÇIKTI SAYI VE SÜRE TABLOSU	9
1.4. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	9
1.5. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	9
2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ALANLARI	12
4. SINIF	12

1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (4. SINIF)

1.1. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

Türk Eğitim Sistemi, bireylerin tüm yönleriyle gelişimini amaçlar ve bütüncül bir eğitim yaklaşımını temel alır. Bu hedef ve yaklaşımla geliştirilen "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ile kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile eğilimler, değerler ve okuryazarlıklar bir bütün olarak ele alınarak öğrencilerin çok yönlü gelişimini etkili bir şekilde desteklemek amaçlanmıştır. Bu model çerçevesinde yapılandırılan İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; kendini tanıyan, değişen günümüz koşullarının gerektirdiği becerileri edinmiş, iyi bir vatandaş olarak ülkesine ve iyi bir insan olarak dünyaya katkıda bulunabilecek etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Programda öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayat deneyimleriyle ilişkilendirmelerini sağlayan becerileri esas alan bütüncül bir anlayış benimsenmiştir. Kavramsal becerilerden temel beceriler, sorgulama ve yorumlama; alan becerilerinden kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisi ile sosyal katılım becerisi, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerler ile bireyin bütün olarak gelişimi merkeze alınmıştır. Bütüncül bir bakış açısı ile geliştirilen İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı öğrencilerin becerileri gerçek hayatla bağlantılı bir şekilde deneyimleyerek edinebilmelerini sağlayacak yaşantılarla zenginleştirilmiştir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda demokratik hayat için vazgeçilmez olarak ifade edilebilecek değerler oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu amaçla programda aile bütünlüğü, vatanseverlik gibi millî değerler ile saygı, sevgi, sorumluluk, dürüstlük gibi evrensel değerler vurgulanarak bireylerin erken yaşlarda değer odaklı ve etkin vatandaşlık becerileri ile donatılmış bir şekilde yetiştirilmesini sağlayacak öğrenme alanlarına yer verilmiştir. Bahsedilen beceriler ve değerler temelinde; insanı tanıyan, ülkesine ve dünyaya katkılarının farkında olan, insana değer veren, temel haklarını bilen ve bu hakları korumaya istekli, çocuk hakları konusunda farkındalık sahibi, adalet, eşitlik, özgürlük gibi evrensel değerlerin farkında olan ve bunları önemseyen, birlikte yaşama sorumluluğuna sahip, demokratik katılım konusunda istekli, etkin vatandaşlık bilincine sahip ve bunları davranışa dönüştüren bireyler yetiştirilmesi öngörülmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı gerçek hayatla bağlantılı, bireysel ve işbirliğine dayalı aktif öğrenmelere fırsat verecek bir biçimde tasarlanmıştır. Beceri temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak içerik sadeleştirilmiş; drama, oyun temelli öğrenme gibi eğlenceli aktif öğrenme yöntemleri ile somutlaştırılmıştır. Öğretme- öğrenme yaşantıları aracılığıyla çocukların kendilerini tanımaları, çocuk olmanın özelliklerini fark etmeleri ve toplumsal hayatı anlamalarını desteklemek, eleştirel düşünme ve yaratıcılığı birleştirmek için hayal gücünün rasyonel yeteneklerle birlikte çalışmasını sağlamak hedeflenmektedir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

1. Çocuk olarak kendisine ve çevresine katkıda bulunabilme potansiyelinin farkında olmaları,
2. İnsan haklarının yanında çocuk hakları olgusuna ihtiyaç duyulma nedenlerini anlamaları ve çocuk haklarının önemini farkına varmaları,
3. Eşitlik kavramının ne anlama geldiğini sorgulamaları, eşitlik ve adalet kavramları arasındaki ilişkiyi yorumlayarak davranışlarında bunları gözetmeleri,
4. Özgürlük ile kurallar arasındaki ilişkiyi anlamlandırarak kuralların gerekliliği ve önemi hakkında farkındalık geliştirmeleri ve bunu hayatlarına yansıtmaları,
5. Yakın çevresinden hareketle temel hak ve sorumlulukları kavramaları, hak ve sorumlulukların gerektirdiği davranışları hem günlük hayatlarında hem de çevrim içi ortamlarda uygulamaları,
6. Etkin vatandaş olmanın gerektirdiği özelliklerle ilgili çıkarım yapmaları, haklarını bilmeleri ve sorumluluklarının farkında olmaları,
7. Demokratik bir hayat için yardımlaşmanın önemini kavramaları ve yardımlaşma ile ilgili fikir üretmeleri,
8. Etkin bir vatandaş olmanın gerektirdiği değerleri önemseyerek içselleştirmeleri,
9. İşbirliğine dayalı demokratik katılım süreçlerine dahil olmaları,
10. Seçme ve seçilme hakkının toplumsal hayat için önemini fark etmeleri amaçlanmaktadır.

1.2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar önce genel boyutları ile daha sonra programın öğeleri göz önünde bulundurularak aşağıda açıklanmıştır:

1. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni temel alınarak yapılandırılmıştır. Ortak Metin dikkate alınarak; derslerin tasarlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinin planlanması, ders kitaplarının ve diğer materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Bütün eğitim öğretim faaliyetleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nde yer alan öğrenci profiline ulaşılmasını sağlayacak biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir.
2. Programda yer alan öğretme-öğrenme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koşan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Öğretme-öğrenme yaşantılarında; öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yönelik yazılan tüm süreçlerin yürütülmesi esastır. Bununla birlikte öneri niteliğinde olan uygulamalarda ise; ilgili tema/ünitenin öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başta olmak üzere ilişkilendirilen tüm eğilimler ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak planlamalar yapılır ve bu doğrultuda uygulamalar farklılaştırılabilir.
3. Eğitim ve öğretim süreçlerinde Türkçemizin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
4. Öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
5. Araştırma ve sorgulama, gözlem gibi bilimsel faaliyetler, disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanmalı ve işletilmelidir.
6. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; Çocuk Olmak, Eşitlik ve Adalet, Vatandaş Olmak, Hayatımda Demokrasi öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Öğrenme alanlarının işleniş sırası ve öğrenme alanlarına ayrılan süre, öğretim programında belirlenmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenleri öğrenci düzeylerini ve çevresel şartları dikkate alarak planlamalarını yapmalıdır.
7. Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler (Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerlerimiz, Okuryazarlık Becerileri), öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir. Değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal duygusal öğrenme becerilerinin notla değerlendirilmesi yerine birlikte gelişimi değerlendirmek amacıyla performans görevleri, ödev vb. ölçme araçlarında ve dereceli puanlama anahtarlarında dikkate alınan ölçütler arasında bu program bileşenlerine de yer verilmelidir.
8. Programda yer alan öğretme-öğrenme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koşan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, ders içeriği ile uyumlu bütünleşik becerilere yer verilerek kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Öğretme-öğrenme yaşantılarında verilen cümlelerde yeterlilik kipi ile oluşturulan yüklem seçenek dahilindeki etkinlikleri belirtmektedir. Uygulama sürecinde bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.
9. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme profilleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleriyle ve diğer branşlarda çalışan öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.
10. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, yakın ya da uzak çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrenciye yönelik yargısal nitelik taşımayan ve motive eden geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden yararlanılmalıdır.
11. Farklılaştırma kapsamında zenginleştirme ve/veya destekleme bölümünde yer verilen uygulamalara ders kitaplarında yer verilmez. Farklılaştırmaya yönelik tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve yürütülür.

1.2.1. Programı Oluşturan Öğeler (Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerler, Eğilimler, Okuryazarlık Becerileri)

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda sosyal-duygusal beceriler işe koşularak öğrencilerin insan haklarına saygı duymaları ve demokrasi kültürünü içselleştirmeleri beklenmektedir. Bu amaçla programda; iş birliği, öz farkındalık/kendini tanıma, öz yansıtma/kendine uyarılma, iletişim, sosyal farkındalık, esneklik, sorumlu karar verme becerisi gibi sosyal-duygusal öğrenmeyi ve gelişmeyi destekleyen becerilere yer verilmiştir. İlgili becerilerin geliştirilebilmesi için öğrencilerin sosyal etkileşimde bulunabilecekleri öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri katılımcı bir sınıf ortamının desteklenmesi ve derslerin aktif, eğlenceli ve iş birliğine dayalı öğretim yöntemleri çerçevesinde yapılandırılması gerekmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı ile kendisini ve yaşadığı dünyayı önemseyen, yaşadığı çevreye, ülkesine ve dünyaya katkıda bulunmak için istekli, etkin vatandaşlar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu program ile öğrencilerin değerleri içselleştirmiş, yetkin ve erdemli bireyler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda adalet, aile bütünlüğü, bağımsızlık, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, merhamet, mahremiyet, mütevazılık, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir. Söz konusu değerler uygun içerikler, materyal ve yöntemlerle desteklenerek dersle bütünleştirilmelidir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, becerilerin davranışa dönüştürülmesi ve daha iyi anlaşılması bağlamında öğrencilerde açık fikirlilik, analitiklik, eleştirel bakma, empati, gerçeği arama, girişkenlik, merak, merak ettiği soruları sorma, oyunseverlik, özgün düşünme, öz güven/kendine güvenme, sorumluluk, şüphe duyma, uzmanlaşma, yaratıcılık eğilimlerinin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Eğilimler, kısaca hem bilişsel hem duyuşsal özellikleri kapsayan zihinsel alışkanlıklar olarak tanımlanabilir. Eğilimler bireylerin herhangi bir zorlama olmaksızın bilinçli bir şekilde sergilediği davranış örüntüleridir. Bu bağlamda eğilimler, kazandırılmak istenen beceri ve değerlerin davranışa dönüşmesinde motivasyon kaynağı olarak İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı açısından oldukça önemli bir yerde durmaktadır. Bu sebeple programda yer alan eğilimlerin uygun yöntem tekniklerle dersle bütünleştirilmesi gerekmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda; öğrencilerin bilgi teknolojilerinde ve yaşam koşullarında meydana gelen değişimlere ayak uydurabilmeleri bağlamında ihtiyaç duyacakları becerilerin geliştirilmesi amacı güdülmektedir. Bu amaçla öğrencilerin insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi dersine ait içerikleri etkili bir şekilde öğrenebilmeleri ve öğrendiklerini gerçek hayatta kullanabilmeleri için okuryazarlık becerilerine yer verilmesi oldukça önemlidir. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nda bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, görsel okuryazarlık, kültür okuryazarlığı ve vatandaşlık okuryazarlığı becerilerine yer verilmiştir. Söz konusu okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi için öğrencilere öğrenilenleri farklı alanlarda kullanabilecekleri fırsatlar verilmelidir.

1.2.2. İçerik Çerçevesi

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı "İçerik Çerçevesi" bölümünde öğrencilere öğrenme alanları kapsamında öğretilen konulara yer verilmiştir. Program; "Çocuk Olmak", "Eşitlik ve Adalet", "Vatandaş Olmak" ile "Hayatımda Demokrasi" olmak üzere dört (4) öğrenme alanı bağlamında kurgulanmıştır.

İçerik çerçevesi oluşturulurken çocuk olmaktan etkin vatandaş olmaya uzanan bir yelpazede adalet ve eşitliği benimsemiş, haklarının ve sorumluluklarının farkında olan bireyler yetiştirmek amacına odaklanılmıştır. Bu bağlamda:

- "Çocuk Olmak" öğrenme alanında öğrencilerden çocuk olmanın özelliklerini anlamaları ve çocuk olmanın güzel yanlarını keşfetmeleri, çocuk olarak çevresine sağlayabileceği katkıların farkında olmaları, çocuk haklarına duyulan ihtiyacı kavramaları ve çocuk hakları ile ilgili bilgi sahibi olmaları, insan olmaktan doğan temel insan haklarını ve sorumluluklarını fark etmeleri beklenmektedir.
- "Eşitlik ve Adalet" öğrenme alanında öğrencilerin eşitlik kavramını anlayabilmeleri, eşitlik ve adalet ilişkisini fark ederek fırsat eşitliğini yorumlayabilmeleri beklenmektedir.
- "Vatandaş Olmak" öğrenme alanında öğrencilerin iyi bir vatandaş olmayı anlama, haklarının ve sorumluluklarının farkında olma, birlikte yaşamak için kuralların önemini kavrama ve özgürlük-kural ilişkisini fark etme, etkin vatandaş olma ve yardımlaşma bilincine sahip olmaları amaçlanmaktadır.

- “Hayatımda Demokrasi” öğrenme alanında ise öğrencilerin kendilerini ve yakın çevrelerini ilgilendiren konularda ortak karar alabilme, karar alma süreçlerinde kendi fikrini savunabilme gibi eylemler hakkında deneyim kazanmaları amaçlanmaktadır.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı, gerçek hayattan hareketle dersler arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; öğrenme çıktıları, öğrenci seviyesine uygun kavramsal beceriler ve alan becerileri, bu becerilerle ilişkili olan okuryazarlık becerileri, üst düzey düşünme becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilimler ve değerlerin bütüncül bir biçimde ele alınması ile yapılandırılmıştır. Öğrenme çıktıları ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak öğretme-öğrenme yaşantıları oluşturulmuştur.

1.2.3. Öğrenme Kanıtları

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı’nda ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrencilerin öğrenme süreci içerisindeki gelişimlerinin izlenmesi amacıyla biçimlendirici değerlendirme esas alınarak yapılandırılmıştır. Öğrenme sürecinin başında önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi amacıyla ön değerlendirme uygulamalarına yer verilmiş, öğrenme sürecinin değerlendirilmesi amacı ile de farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılarak öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi amaçlanmıştır. Beceriler ve programlar arası bileşenlerin etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi için programda “Öğrenme Kanıtları”na yer verilmiştir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı’nda ölçme ve değerlendirme araçları kullanılırken öğrenmeleri, öğrenme çıktısına esas olan alan becerileri veya kavramsal beceriler ve elbette programlar arası bileşenlerin sınırları dikkate alınmalıdır. Bütüncül yaklaşıma uygun olacak şekilde öğrencilerin farklı özelliklerini ortaya koyabilecekleri, süreç odaklı değerlendirme araçları kullanılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürecinde öğrencilerin gelişimlerinin farklı olabileceği gözden kaçırılmamalı, her öğrenciden her alanda aynı ilerlemeyi göstermesi beklenmemelidir. Öğrencilerin farklı beceri alanlarında farklı düzeylerde gelişim gösterebileceği düşünülerek öğrenme süreci bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu amaçla programda öğrenme sürecini izlemeye fırsat verebilecek biçimlendirici ölçme araçlarına yer verilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrenme çıktılarının özelliklerine uygun olarak performans değerlendirmeye yönelik bireysel veya grupta yürütülebilecek görevler ve bu performansların ölçülebilmesi amacıyla dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri, gözlem formları, çalışma yapıtları, öz değerlendirme formları, grup değerlendirme formları, tanılayıcı dallanmış ağaç, akran değerlendirme formları gibi farklı ölçme araçlarına yer verilebilir.

1.2.4. Öğretme-Öğrenme Yaşantıları

Öğretme-öğrenme yaşantıları; alana özgü beceriler, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, değerler ve eğilimler gibi temel bileşenlerin içerik çerçevesiyle bütünleştirilerek öğrenme deneyim ve etkinliklerine dönüştürülen kısım olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretme-öğrenme yaşantıları düzenlenirken öncelikle öğrencilerin işlenecek konuya ilişkin ön bilgilerini ifade eden temel kabullerin dikkate alınması ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin gözden geçirilmesi amacıyla ön değerlendirmenin yapılması önem arz etmektedir. Öğrencilerin sahip olduğu deneyimlerinin güncel hayata ait kavram ve süreçlerle ilişkilendirilmesi adına köprü kurma etkinliğiyle dersin ana kısmına geçiş yapmak gerekmektedir. Köprü kurma ile ilgili süreçler gerçekleştirilirken ön öğrenmeler ve gerçek hayat ile ilişki kurulmasının yanında, bu derse ait alan becerileri arasında da bir bağlantı kurulması noktası gözden kaçırılmamalıdır.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı’nın hedeflediği sorgulayan, eleştirel düşünen, üst düzey düşünme becerilerine sahip, öz düzenleme/kendini düzenleme ve planlama becerileri ile ahlaki değerleri gelişmiş, duyarlı, kendini iyi tanıyan ve öz güvenli bireyler olarak yetiştirilmesi adına öğrencilerin merkezde gözetildiği, ilgi, istek ve ihtiyaçlarının temel hareket noktası olarak görüldüğü aktif birer katılımcı olmalarını destekleyecek bir anlayış geliştirilmelidir. Bu anlayış doğrultusunda öğretmenlerden öğrencilere bilgiye ulaşma, kullanma ve sorgulama süreçlerinde rehberlik etmeleri, öğrencileri derse katılım ve düşüncelerini paylaşma konusunda desteklemeleri, nitelikli ve fırsat eşitliğinin ön planda olduğu bir öğrenme ortamı düzenlemeleri ve sınıfta paylaşımcı bir rol üstlenmeleri beklenmektedir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı’na ait tüm beceri ve içerik çerçevesi incelendiğinde, ilgili konu ve becerilerin bahsi geçen üretken öğrenci profilini desteklemek adına tümevarımsal bir öğretimsel bakış açısı gözetilmelidir. Öğrencilerin tümevarımsal sorgulama sürecini deneyimlemeleri için öğretmenin birtakım örnek

ve ipuçları verme yoluyla öğrencilerinin ilgili içerik ve becerilere ulaşmalarını destekleyen bir öğretim modelini benimsemesi gerekmektedir. Bu noktada iş birliğine dayalı çalışmalar, yaratıcı drama, beyin fırtınası, örnek olay, soru-cevap ve tartışma gibi yöntem tekniklerle zenginleştirilmiş bir süreç takip edilmelidir. Kullanılacak öğretim materyallerinin belirlenmesi bağlamında öğrencilerin ihtiyaçları gözetilerek gerektiğinde işitsel, görsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli materyaller kullanılmalıdır. Öğretim materyallerinin gerçek hayatta kendine yer bulan belge, bilgi, doküman, hatıra, çizgi roman, gazete haberi, hikâye kitabı gibi araçlar kapsamında belirlenmesi ve kullanımı diğer bir önemli husustur.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'na ilişkin öğretme- öğrenme yaşantılarında gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus ise değerlerin içerik çerçevesine uygun olacak bir biçimde bütünleştirilmesidir. Öğrencilerin değerleri içselleştirebilmeleri adına değerlere uygun davranış geliştirebilecekleri yaşantılar oluşturulması oldukça önemlidir. Bu bağlamda değerlere dayalı katılımcı sınıf ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların okul kültürü ile desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca uygun görülen durumlarda değer açıklama, değer analizi, eylem yolu ile öğrenme gibi farklı değer öğretimi yaklaşımları da kullanılmalıdır. Değerlere uygun yaşantıların gözlemlenebilmesi ve deneyimlenebilmesi adına sınıf dışı ve okul dışı öğrenme ortamlarından da yararlanılması sürece katkı sağlayacaktır.

1.2.5. Farklılaştırma

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı kapsamında iki temel farklılaştırma süreci gerçekleştirilmelidir. Bu noktada, öğretme-öğrenme yaşantıları ve içerik çerçevesinin öğrencilerin gereksinim ve özellikleri bağlamında desteklenmesi ya da zenginleştirilmesi söz konusudur. Öğretme-öğrenme yaşantılarında zorluklarla karşılaşan öğrenciler için yapılacak olan destekleme etkinlikleri, kullanılan materyallerin daha sade ve yalın bir biçimde hazırlanmasını olduğu kadar öğrenciler ihtiyaçları doğrultusunda seçilecek materyallerin de geliştirilmesi ya da sınıf ortamına getirilmesi gibi süreçleri de kapsamaktadır. Bu kapsamda kullanımı basit kavram haritaları, hikâye kartları, kuklalar, posterler, el çizimi veya dijital baskı resimler ve boyama sayfaları kullanılabilir. Destekleme, süreç ya da ürün bağlamında gerçekleştirilecek bir özelliğe sahiptir. Seçilen materyaller gerektiğinde aynı kalmakla beraber, öğretmenler tarafından daha somut öğrenme deneyimlerini desteklemek adına farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanması şeklinde yürütülebilir. Bu anlamda, öğretmenler öğrencilerin öğrenme stilleri bağlamında da farklı yöntem ve teknikleri kullanabilecektir. Özellikle öğretme-öğrenme yaşantılarının basit ve yalın bir biçimde düzenlenmesi kapsamındaki destekleme etkinlikleri için pandomim ve dramatizasyon, eğitsel oyunlar, bireysel öğrenci çalışması, gösterip anlatma, örnek olay sunumu, hikâye anlatımı gibi öğretim tekniklerinden yararlanılabilir.

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması kapsamında bir diğer farklılaştırma etkinliği olarak bu kez üst düzey düşünme becerileri gelişmiş, farklı yetenek ve özelliklere sahip öğrencilere yönelik zenginleştirme etkinliklerinden bahsetmek mümkündür. Zenginleştirilmiş öğretme-öğrenme yaşantılarının hazırlanmasında proje tabanlı öğretim, okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı, okul dışı paydaşlarla iletişim gibi farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Zenginleştirme etkinlikleri kapsamında öğrencilerin kendi özgün fikir ve ürünlerini ortaya çıkarmalarını destekleyecek etkinlikler yapılabilir. Öğrenciler kendi ürünlerini geliştirmeleri bağlamında dijital içerik üretimi, karikatür çizme, röportaj yapma, anı ve kısa öykü yazma gibi etkinliklerle desteklenmelidir. Zenginleştirme etkinlikleri kapsamında gelişmiş ve daha üst düzey bir sunum ve içeriğe sahip bir materyalin seçimi kadar, ilgili öğrenme alanı içeriğinin ve becerisinin gelişmiş üstün yeteneklere sahip öğrenciler tarafından daha etkili edinilmesini sağlama adına seçilen öğretim yönteminin çeşitlendirilmesi seçeneği de dikkate alınabilir. Bu noktada destekleme etkinlikleri kapsamında da ifade edildiği gibi, zenginleştirme etkinlikleri de benzer şekilde süreç veya ürün bağlamında gerçekleştirilmeye açıktır.

1.3. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRENME ALANLARI, ÖĞRENME ÇIKTI SAYI VE SÜRE TABLOSU

ÖĞRENME ALANLARI	Öğrenme Çıktı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Çocuk Olmak	3	16	22
2. Eşitlik ve Adalet	3	16	22
3. Vatandaş Olmak	4	20	28
4. Hayatımda Demokrasi	3	16	22
Okul Temelli Planlama*	-	4	6
TOPLAM	13	72	100

* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

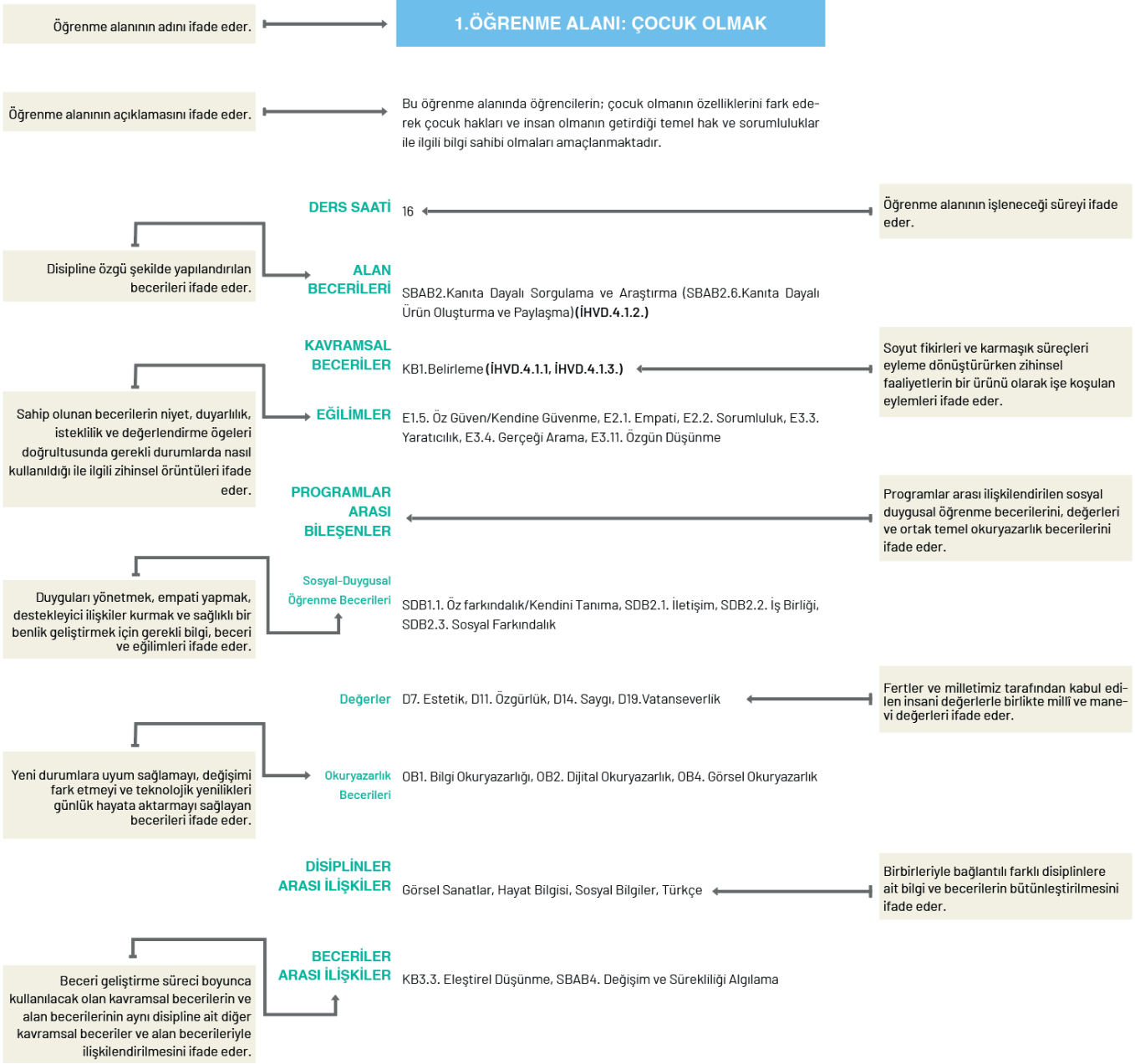
1.4. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

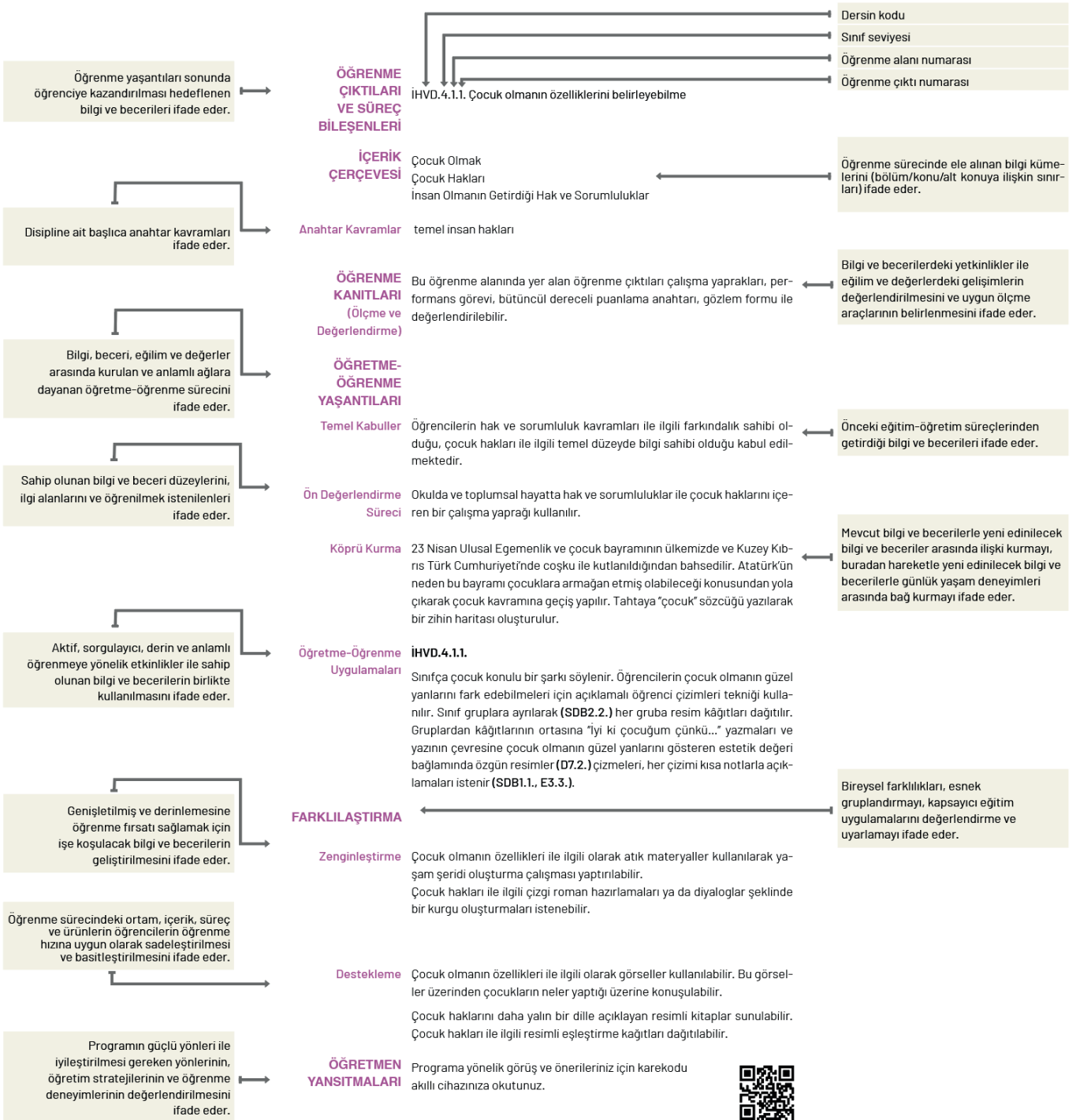
DERS KİTABI	FORMA SAYISI*	KİTAP EBADI
İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi	8-10	19,5 cm x 27,5 cm

* Forma sayıları alt ve üst sınır olarak belirlenmiştir.

1.5. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinin bulunduğu programlar arası bileşenler, öğrenme alanının kazandırılması amaçlanan beceri, tutum ve davranışların yazıldığı öğrenme çıktıları, öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarının bulunduğu öğrenme kanıtları, öğrenme alanındaki konu başlıklarının yer aldığı içerik çerçevesi, öğrenme çıktısına uygun strateji, yöntem ve tekniğin belirlendiği öğretme-öğrenme yaşantıları, öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak belirlenen alternatif öğrenme uygulamalarının yer aldığı farklılaştırma bölümlerinden oluşmaktadır.

2. İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ALANLARI (4.SINIF)

1. ÇOCUK OLMAK

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; çocuk olmanın özelliklerini fark ederek çocuk hakları ve insan olmanın getirdiği temel hak ve sorumluluklar ile ilgili bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ SBAB2.Kanıt Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.6.Kanıt Dayalı Ürün Oluşturma ve Paylaşma) (İHVD.4.1.2.)

KAVRAMSAL BECERİLER KB1.Belirleme (İHVD.4.1.1., İHVD.4.1.3.)

EĞİLİMLER E1.5.Öz Güven/Kendine Güvenme, E2.1. Empati, E2.2.Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.4.Gerçeği Arama, E3.11.Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Öz farkındalık/Kendini Tanıma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3.Sosyal Farkındalık

Değerler D7. Estetik, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D19.Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB3.3. Eleştirel Düşünme, SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.1.1. Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme

İHVD.4.1.2. Çocuk haklarıyla ilgili kanıta dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşabilme

- Verilen kanıtlara dayanarak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma sebeplerini tespit eder.
- Tespitleri bağlamında kendi çocuk hakları sözleşmesini oluşturur.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin maddelerini sözlü veya görsel olarak yeniden ifade eder.

İHVD.4.1.3. İnsan olmanın getirdiği temel hak ve sorumlulukları belirleyebilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Çocuk Olmak

Çocuk Hakları

İnsan Olmanın Getirdiği Hak ve Sorumluluklar

Anahtar Kavramlar

temel insan hakları

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve
Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları çalışma yaprakları, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı, gözlem formu ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin hak ve sorumluluk kavramları ile ilgili farkındalık sahibi olduğu, çocuk hakları ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Okulda ve toplumsal hayatta hak ve sorumluluklar ile çocuk haklarını içeren bir çalışma yaprağı kullanılır.

Köprü Kurma

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının ülkemizde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde coşku ile kutlanıldığından bahsedilir. Atatürk'ün neden bu bayramı çocuklara armağan etmiş olabileceği konusundan yola çıkarak çocuk kavramına geçiş yapılır. Tahyata "çocuk" sözcüğü yazılarak bir zihin haritası oluşturulur.

Çocuk hakları ile ilgili kısa bir şiir paylaşarak öğrencilerin konu ile ilgili duygu ve düşünceleri alınır. Öğrencilerden günlük hayatında çocuk haklarından yararlandığı durumları yansıtan kısa bir hikâyeye yazmaları istenir.

"Haklar yalnızca çocuklar için mi geçerlidir?" sorusundan yola çıkılarak tartışma ortamı yaratılır.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları

İHVD.4.1.1.

Sınıfça çocuk konulu bir şarkı söylenir. Öğrencilerin çocuk olmanın güzel yanlarını fark edebilmeleri için açıklamalı öğrenci çizimleri tekniği kullanılır. Sınıf gruplara ayrılarak (SDB2.2.) her gruba resim kâğıtları dağıtılır. Gruplardan kâğıtlarının ortasına "İyi ki çocuğum çünkü..." yazmaları ve yazının çevresine çocuk olmanın güzel yanlarını gösteren estetik değeri bağlamında özgün resimler (D7.2.) çizmeleri, her çizimi kısa notlarla açıklamaları istenir (SDB1.1., E3.3.). Öğrencilere çocukluk kavramı açıklanır. Öğretmen öncelikle kendi çocukluk dönemindeki olaylardan örnekler vererek öğrencileri kendi hayatlarındaki gelişim dönemleri ile

ilgili düşünmeye teşvik eder. Öğrencilerden kendi yaşamlarındaki belli başlı olayları gösteren zaman çizelgeleri oluşturmaları istenir **(SBAB4.)**.

Bu süreçte öğretmen tarafından bir zaman çizelgesi formatı oluşturulabileceği gibi öğrenciler kendi zaman çizelgelerini istedikleri formatta da oluşturabilir **(E2.2., E3.11.)**. Oluşturulan zaman çizelgeleri sınıfta sunulur. Öğretmen tarafından hayatımızda pek çok değişiklik olduğu, bir çocuk olarak becerilerinin ve yeteneklerinin günden güne geliştiği vurgulanır. Buradan yola çıkarak öğrencilerin yakın çevresine (aile, sınıf, okul, arkadaşlar, doğadaki canlılar) ve ülkesine sağlayabilecekleri katkıları belirlemeleri sağlanır **(D19.3.)**. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na değinilir. Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerinden yola çıkılarak Atatürk'ün çocuklara verdiği değer üzerinde konuşulur. Bu aşamada yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan yararlanılabilir **(OB1., OB2., OB4.)**. Değerlendirme aşamasında çocuk olmanın özelliklerinin ortaya koyulabileceği çalışma yaprakları kullanılabilir.

İHVD.4.1.2.

Görsel veya dijital kanıtlar **(OB2., OB4.,)** sunularak çocuk haklarına ihtiyaç duyulma nedenlerine yönelik bir tartışma ortamı sağlanır. "Çocukların mutlu, sağlıklı ve güvenli bir hayat sürdürebilmeleri için nelere ihtiyaçları olabilir?", "Çocukların bu ihtiyaçlarının karşılanmasından kimler sorumludur?" gibi sorular doğrultusunda beyin fırtınası yaptırılır **(KB3.3., E3.4.)**.

Sınıf tartışmasıyla ortaya çıkan cevaplar üzerine konuşulur **(SDB2.1.)** ve her öğrenciden kendi çocuk hakları sözleşmesini hazırlaması istenir. Öğrencilerden hazırladıkları sözleşmeleri sunmaları ve yazdıkları maddelerin gerekçelerini açıklamaları istenir. Çocuk Hakları Sözleşmesinin (ÇHS) çocuk dostu kopyaları dağıtılır ve öğrencilerin kendi yaptıkları sözleşmelerle ÇHS'yi karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları tespit etmeleri sağlanır **(E3.4., KB3.3.)**.

Öğretmen tarafından 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'ne değinilerek çocuk haklarının önemi vurgulanır. Öğrencilerden çocuk haklarına yönelik ulaştıkları çıkarımlar doğrultusunda performans görevi olarak bir hikâye, resim, afiş veya benzeri bir ürün ortaya koymaları beklenir **(E3.3.)**. Oluşturulan ürünler bütüncül dereceli puanlama anahtarıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.1.3.

Yaşama hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, bilim ve sanat özgürlüğü, hak arama özgürlüğü, yerleşme ve seyahat hakkı, haberleşme özgürlüğünü içeren temel haklarımız ile ilgili görseller öğretmen tarafından hazırlanarak bir kutu içinde sınıfa getirilir. Öğrencilerden kutunun içine bakmadan bir görsel seçmeleri ve görselin ne anlattığı hakkında kısa bir konuşma yapmaları istenir **(E1.5., SDB2.1.)**. Öğrenciler konuşmalarını yaptıktan sonra öğretmen tarafından temel haklarla ilgili görseller açıklanır. Öğrencilere temel haklarımızı anlatan bir metin verilir. Metin 5N1K soruları ile incelenir. Metindeki durumların hangi temel haklarla ilgili olduğu öğrenciler tarafından tespit edilir. Metinde yer alan durumlar üzerinde tartışarak haklarımızı kullanırken diğer kişilerin haklarına da saygı duyulması gerektiğinin önemi fark ettirilir **(D14.1., E2.1.)**. Bu bağlamda kişisel özgürlüklerin sınırlarının başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde belirlenmesi **(D11.3.)** gerektiği anlatılır. İnsan haklarının korunması ve güçlendirilmesi için çalışan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna (TİHEK), Kamu Denetçiliği Kurumuna, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına değinilir. Öğrenciler ikiye ayrılmış gruplara ayrılır. Gruplardan kendi aralarında tartışarak sınıfta ve okulda sahip olunan haklardan oluşan bir liste hazırlamaları istenir **(E2.2.)**. İki farklı grup bir araya getirilerek oluşturdukları listeyi birbirleriyle paylaşmaları sağlanır. Gruplar arasında bu haklardan herkesin yararlanabilmesi için yerine getirilmesi gereken sorumluluklara ilişkin fikir alışverişi yapılır ve sorumluluklar listesi oluşturulur **(SDB2.3.)**. Bu listelere ilişkin tartışma ve değerlendirme sürecinin ardın-

dan belirlenen benzer haklar ve sorumluluklar gözden geçirilip sadeleştirilerek ortak liste oluşturulur (**SDB2.2.**). Haklarımız ve sorumluluklarımızdan oluşan bir sınıf panosu oluşturulur (**E3.3.**). Değerlendirme aşamasında gözlem formu kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Çocuk olmanın özellikleri ile ilgili olarak atık materyaller kullanılarak yaşam şeridi oluşturma çalışması yaptırılabilir.

Çocuk hakları ile ilgili çizgi roman hazırlamaları ya da diyaloglar şeklinde bir kurgu oluşturmaları istenebilir. Temiz suya ve gıdaya ulaşamayan çocuklar, eğitim sorunu yaşayan çocuklar ve göç sorunu yaşayan çocuklar ile ilgili "Dijital Dünya Çocuk Hakları İhlalleri Haritası" oluşturmaları istenebilir.

Konuyla ilgili kamu spotu hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan kamu spotlarının kısa bir film gibi ya da daha basit düzeyde kayıt altına alınarak dijital bir hedef oluşturması beklenebilir.

İnsan Hakları Günü ile ilgili poster, afiş çalışması yapmaları istenebilir.

Destekleme Çocuk olmanın özellikleri ile ilgili olarak görseller kullanılabilir. Bu görseller üzerinden çocukların neler yaptığı üzerine konuşulabilir.

Çocuk haklarını daha yalın bir dille açıklayan resimli kitaplar sunulabilir. Çocuk hakları ile ilgili resimli eşleştirme kağıtları dağıtılabilir.

Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. EŞİTLİK VE ADALET

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; eşitlik kavramını anlamaları, eşitlik ile adalet ve adil olma kavramları arasında bağ kurarak eşitliğin her zaman adil olmak anlamına gelmediği hususunda çıkarım yapmaları, fırsat eşitliğinin önemine ilişkin yakın çevrelerinden örnekler vererek değerlendirmede bulunmaları beklenir.

DERS SAATİ 16

**ALAN
BECERİLERİ** -

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.8. Sorgulama (İHVD.4.2.1), KB2.14. Yorumlama (İHVD.4.2.2., İHVD.4.2.3.)

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Merak Ettiği Soruları Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.1 Öz Farkındalık/Kendini Tanıma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D7. Estetik, D12. Sabır, D14 Saygı

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Hayat Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB3.2. Problem çözme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.2.1. Eşitlik kavramının anlamını sorgulayabilme

- Eşitlik kavramı ile ilgili merak ettiklerini tanımlar.
- Eşitlik kavramı hakkında sorular sorar. (5N 1K)
- Eşitlik hakkında farklı kaynaklardan bilgi toplar.
- Eşitlik hakkında edindiği bilgilerin doğruluğunu kontrol eder.
- Eşitlik hakkında topladığı bilgiler üzerinden çıkarım yapar.

İHVD.4.2.2. Adalet ve eşitlik arasındaki ilişkiyi yorumlayabilme

- Adalet ve eşitlik kavramları arasındaki ilişkiyi inceler.
- Adalet ve eşitlik kavramları arasındaki ilişkiyi bağlamdan kopmadan, sözlü veya görsel olarak ifade eder.
- Adalet ve eşitlik kavramlarını kendi hayatından örnekler vererek ifade eder.

İHVD.4.2.3. Fırsat eşitliğinin anlamını yorumlayabilme

- Fırsat eşitliğine ilişkin durumları inceler.
- Fırsat eşitliğiyle ilgili yakın çevresinden örnekler verir.
- Fırsat eşitliğinin önemine yönelik çıkarımlarını yazılı biçimde ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Eşitlik Nedir?

Adalet ve Eşitlik

Fırsat Eşitliği

Anahtar Kavramlar

adalet, eşitlik, fırsat eşitliği

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları kontrol listesi, performans görevi, bütüncül puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin matematikte eşit kavramının anlamını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğretmen tarafından tahtaya büyük bir “=” işareti yapılır. Öğrencilerden bu işaretin onlara ne çağrıştırdığını söylemeleri istenir. Söylenenler işaretin çevresine yazılır.

Köprü Kurma

Öğrencilere “Matematikteki eşitlik kavramı ile günlük hayatımızda kullandığımız eşitlik kavramı arasında nasıl bir ilişki olabilir?” sorusu sorularak günlük hayatla ilişki kurulur.

Öğrencilere adil olmayan bir durumu yansıtan karikatürler gösterilir ve yorumlamaları istenir.

Öğrencilere dünyanın çeşitli bölgelerinden su, besin gibi temel ihtiyaçlara ulaşamayan kişilerin durumlarına ait öğrenci düzeyine uygun görseller incelenerek öğrenci görüşleri alınır.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

İHVD.4.2.1.

Öğrencilere iki farklı etkinlik verilir. İlk etkinlikte öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptan eşit zorluk düzeyinde olan benzer görevleri (yapboz, bulmaca, sudoku gibi oyunlardan bir tanesi) eşit sürede tamamlamaları istenir (E2.5.). Süre bitiminde görevlerini bitirebilen ve bitiremeyen gruplar belirlenir. İkinci etkinlik için önceki aşamada seçilen aynı türde bir gö-

rev (yapboz, bulmaca, sudoku gibi oyunlardan bir tanesi) bu kez gruplara farklı süreler tanınarak verilir (**E2.2.**). Gruplara ayrılan sürenin sonunda görevini bitirebilen ve bitiremeyen gruplar belirlenir (**SDB2.2.**). Etkinlik tamamlandıktan sonra öğrencilerin etkinlik sürecinde ve sonucunda neler hissettiklerini ifade etmeleri sağlanır (**SDB1.1.**). Öğrencilere "Eşitlik deyince aklınıza neler gelmektedir?", "Hangi etkinlikte eşitliğin sağlandığını düşünüyorsunuz?" gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin eşitlik kavramı ile ilgili merak ettiklerini tanımlamaları (**E1.1., E3.8.**), eşitlik kavramı üzerine düşünceleri ve fikirlerini birbirleriyle paylaşarak sosyal farkındalık edinmeleri sağlanır (**SDB2.3.**).

Öğrencilerden eşitlik kavramı ile ilgili merak ettikleri soruları 5N 1K soruları olacak biçimde defterlerine yazmaları istenir (**E3.8.**). Öğrenciler sırayla hazırladıkları soruları paylaşırlar. Ortak olan sorular tahtaya yazılır.

Ortak sorular belirlendikten sonra öğrencilere "Bu etkinlikte eşitlik sağlanması için neler yapılabilir?" sorusu yöneltilerek (**E3.10.**) öğrencilerden eşitliği sağlamak için çözüm önerileri üretmeleri istenir (**KB3.2., SDB3.2.**). Çözüm önerilerinin sunulmasının ardından öğrencilere eşitlik ile ilgili karikatür, fotoğraf vb. görsel kaynaklar sunulur (**OB4.**). Bu kaynaklar üzerinden eşitlik ile ilgili ön bilgi edinmeleri sağlandıktan sonra öğrencilerin de eşitlik kavramı hakkında araştırma yapmaları istenir.

Öğrencilerin araştırmalardan elde ettikleri bilgilerin doğruluğu üzerine bir sınıf tartışması başlatılır. Doğruluğu sınıfça kabul edilen bilgiler tahtaya yazılır.

Tahtaya yazılan bilgiler bağlamında eşitliğin ne anlama geldiği ile ilgili bir sınıf tartışması başlatılır (**SDB2.1.**). Değerlendirme sürecinde flaş kart tekniği kullanılarak öğrencilerin eşitliğin olduğu ve olmadığı durumları tespit etmeleri ve bunları doğru bir şekilde sınıflandırmaları istenir. Öğrencilerin oluşturduğu sınıflamalar kontrol listesi aracılığıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.2.2.

Öğrencilere eşit imkânların sunulduğu ancak adil olmayan bir durumu yansıtan hikâye okunur veya animasyon izletilir. Hikâye veya animasyon belli bir noktada durdurulur. Öğrencilerden gruplara ayrılarak hikâyenin veya animasyonun eksik kalan kısmını tamamlamaları (**E1.1., SDB2.2.**) ve canlandırmaları istenir (**E3.3.**). Tamamlanan hikâye veya animasyon üzerinden "Sizce karakterlerin sahip olduğu koşullar eşit miydi?", "Sizce adalet sağlandı mı?" gibi sorularla sınıf tartışması başlatılır (**E3.5.**). Sınıf tartışması sırasında söz almak isteyen öğrencilerin düşünce, duygu ve davranışlarında kontrollü olmaları (**D12.2**) ve arkadaşlarını dinleyerek onların sözleri bittikten sonra tartışmaya katkı sağlamaları gerektiği (**D14.1**) üzerinde durulur. Böylece sabır değerine vurgu yapılır. Tartışma esnasında bir önceki öğrenme çıktısı kapsamında yaptırılan ikinci grup çalışması hatırlatılabilir. Tartışma sırasında öğrencilere eşitlik ve adalet arasındaki ilişkiyi ve bu kavramlar arasındaki farklılıkları yansıtan Türk halk hikayelerinden örnekler, Türk kültüründen anılar veya görsel kaynaklar sunulur (**D1.2., OB1., OB4.**).

Tartışmalardan sonra grup çalışmasına dayalı olarak performans görevi verilir (**SDB2.2**). Her gruptan adalet ve eşitlik kavramlarına yönelik inceledikleri görsel ve yazılı kaynakların ana fikri ile ilgili poster veya afiş hazırlamaları (**OB4.**) ya da şarkı, şiir, öykü, kavram karikatürü, slogan gibi özgün ürünler oluşturmaları istenir (**E3.3., D7.2.**).

Öğrencilerden kendi hayatlarındaki örneklerden yola çıkarak adalet ve eşitlik kavramlarını karşılaştırmaları beklenir (**D1.3.**). Öğrenciler tarafından oluşturulan ürünler, bütüncül puanlama anahtarı aracılığıyla öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.2.3.

Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup sırayla tahtaya gelir. Öğrencilerden çember oluşturmaları istenir ve çemberin orta noktasına bir nesne yerleştirilir. Öğrencilere amacın nes-

neye ilk olarak ulaşmak olduğu belirtilir (E2.5). Öğrencilerin bir kısmına nesneye doğru bir adım atmaları bir kısmına ise iki adım atmaları söylenir. Bir adım atması istenilen öğrencilere "Geride olmak sizde ne gibi duygular uyandırdı?" (SDB1.1.) sorusu yöneltilir. İki adım atması istenilen öğrencilere de "Bir adım atmasına izin verilen arkadaşlarınızın durumu hakkında ne düşündünüz?", "Siz o durumda olsaydınız ne hissederdiniz?" (E2.1.) soruları yöneltilerek empati kurmaları sağlanır (SDB2.3.).

Öğretmen tarafından sınıfa getirilen yazılı, görsel veya dijital kaynaklar aracılığıyla öğrencilerin fırsat eşitliği ile ilgili düşünceleri sağlanır (OB1., OB2., OB4.). Bu kaynaklardan yola çıkılarak fırsat eşitliği kavramı üzerine konuşulur. Duyarlılık ve adalet değerleri merkeze alınarak öğrencilere düzeylerine uygun fırsat eşitliğine yönelik kısa örnek olaylar sunulur (D1.1., D1.2.). Öğrencilerden fırsat eşitliğine yönelik yakın çevrelerinde karşılaştıkları benzer olaylardan örnekler vermeleri istenir.

Öğrencilere dünyanın çeşitli bölgelerinden su, besin gibi temel ihtiyaçlara ulaşamayan, eğitim ve sağlık hakkından yararlanamayan, özel gereksinimli bireylerin durumlarına ait öğrenci düzeyine uygun örnek olaylar sunulur. Bu örnek olaylarda yer alan rahatsız edici durumların neler olduğu ve bu durumların yaşanmaması için nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili öğrencilerin fikirleri alınır (SDB2.1., SDB3.3.). Öğrencilere "Örnek olaylarda fırsat eşitliği göz önünde bulundurulseydi olaylar nasıl ve ne şekilde değişirdi?" sorusu sorularak öğrencilerden yeni durumu canlandırmaları istenir (KB3.2., E2.1.). Öğrencilerden sürecin sonunda fırsat eşitliğinin önemine dair çıkarımlarını yansıtan kısa bir öykü yazmaları beklenir. Öğrenciler tarafından oluşturulan kısa öyküler yazılı metin değerlendirme kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Eşitlik kavramına yönelik bir dijital çizgi roman hazırlamaları istenebilir.

Eşitlik ve adalet kavramlarıyla ilişkili durum cümleleri sunularak hangi durumun hangi kavramla ilişkili olduğunu belirlemeleri ve benzer durum cümlelerini hazırlamaları istenebilir.

Fırsat eşitliğinin önemi ile ilgili çevrim içi ortamda poster hazırlamaları istenebilir.

Fırsat eşitliğinin önemini anlatan sloganlar bulmaları ya da broşür hazırlamaları istenebilir.

Destekleme Eşitlik ve adalet ilişkisini yansıtan ürünler ortaya çıkarmak amacıyla yapıştırma, boyama etkinlikleri uygulanabilir.

Eşitlik ve adalet ile ilgili görselleri uygun ifadeler ile eşleştirmeleri istenebilir.

Fırsat eşitliği ile ilgili öykü yazmak yerine kısa cümleler ile ifade etmeleri istenebilir.

Etkinlikler somutlaştırılarak öğretmen ve akran desteğinden yararlanılarak küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. VATANDAŞ OLMAK

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; özgürlük ile kurallar arasındaki ilişkiyi anlamlandırarak kuralların gerekliliği ve önemi hakkında farkındalık geliştirmeleri, dijital vatandaşlığın bir gereği olarak çevrim içi ortamları güvenli kullanabilmeleri, etkin vatandaşlık ile ilgili farkındalık sahibi olmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 20

ALAN BECERİLERİ SBAB5.Sosyal Katılım Becerisi (SBAB5.3.Fikir Üretme)(İHVD.4.3.4.)

KAVRAMSAL BECERİLER KB1. Belirleme (İHVD.4.3.2., İHVD.4.3.3.), KB2.14. Yorumlama (İHVD.4.3.1.)

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.5. Öz Güven/Kendine Güvenme, E2.2. Sorumluluk, E3.1.Uzmanlaşma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4 Gerçeği Arama, E3.6. Analitiklik, E3.9. Şüphe Duyma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D2. Aile Bütünlüğü, D3. Çalışkanlık, D5. Duyarlılık, D8. Mahremiyet, D9. Merhamet, D11. Özgürlük, D13. Sağlıklı Yaşam, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.3.1. Özgürlük ve kurallar arasındaki ilişkinin günlük yaşamdaki etkisini yorumlayabilme

- Özgürlük ve kural ilişkisini inceler.
- Özgürlük ve kural ilişkisini sözlü, yazılı, görsel vb. şekillerde ifade eder.
- Özgürlük ve kurallar arasındaki ilişkiyi kendi hayatından örnekler kullanarak yeniden açıklar.

İHVD.4.3.2.Çevrim içi ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kurallarını belirleyebilme

İHVD.4.3.3.Etkin vatandaş olmanın gerektirdiği özellikleri belirleyebilme

İHVD.4.3.4.Etkin bir vatandaş olarak toplumsal yardımlaşma faaliyetleri ile ilgili fikir üretebilme

- Toplumsal yardımlaşma faaliyetlerinin önemini fark eder.
- Toplumsal yardımlaşma faaliyetlerine ilişkin örnekler inceler.
- Toplumsal yardımlaşma faaliyetleriyle ilgili fikir üretir.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Özgürlüğümüz Nerede Başlar, Nerede Biter?

Çevrim İçi Ortamlarda Dikkatli Olmak

Etkin Bir Vatandaş Olmak

Etkin Bir Vatandaş Olarak Yardımlaşma

Anahtar Kavramlar

çevrim içi ortam, etkin vatandaş, özgürlük, vergi

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları gözlem formu, kontrol listesi, performans görevi, bütüncül puanlama anahtarı, çalışma yaprağı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin kural ve sorumluluk kavramı ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Kurallar ve sorumluluklar ile ilgili kendi hayatından örnekler vermesi istenir.

Köprü Kurma

Özgürlük ve kurallar ile ilgili gazete haberleri, karikatürler gibi yazılı, görsel veya dijital kaynaklar öğrencilere gösterilerek bu kaynakları yorumlamaları istenir.

Öğretmen tarafından sosyal etkileşime örnek olabilecek görseller sunularak üzerine konuşulur. Başka hangi alanlarda insanlarla etkileşimde bulunduğumuz kısaca tartışılarak çevrim içi ortamlardaki etkileşim konusuna geçiş yapılır.

Öğrencilerin vatandaşlık kavramına ilişkin ön bilgilerinin zihin haritası gibi araçlarla ortaya koyulması sağlanır.

Arkadaşlarına yardım ettiklerinde ya da arkadaşları kendilerine yardım ettiğinde neler hissettikleri sorulur.

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları

İHVD.4.3.1.

"Trafik kurallarının olmaması durumunda yaşanabilecek olaylara örnekler verebilir misiniz?", "Okul kurallarının olmaması durumunda neler yaşanabilirdi?", "İsteklerimizi yapma konusunda her zaman özgür müyüz, neden?", "Kurallara kimsenin uymaması durumunda yaşanabilecek olaylara örnekler verebilir misiniz?" gibi sorular öğrencilere yöneltilerek konuya ilişkin merak duymaları (E1.1.) ve özgürlük-kural ilişkisini fark etmeleri sağlanır.

Öğrenciler gruplara ayrılır. Performans görevi olarak grup üyelerinin kendi aralarında fikir alışverişinde bulunarak verilen örneklerde olduğu gibi özgürlükle kurallar arasındaki ilişkiyi gösteren kısa senaryolar hazırlamaları (SDB2.2.) ve hazırladıkları senaryoları sıra ile canlandırmaları istenir (E1.5). Her grubun canlandırmalarının ardından izleyicilerden durum ile ilgili kendi görüşlerini bildirmeleri istenir (SDB2.1.). İzleyicilerin görüşleri alındıktan sonra sınıfça kuralların neden gerekli olduğu ve özgürlüklerini kullanırken diğer insanların özgürlük alanlarını ihlâl etmemek gerekliliği üzerine konuşulur (D11.3., E2.2.). Böylece özgürlük değerine vurgu yapılır.

Öğrencilerden özgürlük ve kurallar arasındaki ilişkiyi kendi hayatlarından örnekler vererek açıklamaları istenir. Bu deneyimler bağlamında özgürlüklerin sınırlı olması ile ilgili ifadelerini yazılı, sözlü veya görsel biçimlerde sınıfta sunmaları istenir (E3.3.). Yapılan çalışmalar, gözlem formu veya kontrol listesi ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.2.

Öğrencilerden çevrim içi ortam denildiğinde akıllarına gelenleri kâğıtlara yazmaları ve kâğıtları buruşturarak öğretmen tarafından getirilen sepete atmaları istenir. Sepetteki kâğıtlar öğretmen veya öğrenciler tarafından okunarak çevrim içi ortamın ne anlama geldiği özetlenir. Öğrencilere bu çevrim içi ortamlardan hangilerinde en çok vakit geçirdikleri sorulur. Sağlıklı yaşam değeri bağlamında dijital bağımlılığa ve bu bağımlılığın önlenmesi için dikkat edilecek hususlara değinilir (D13.3.). Öğretmen tarafından çevrim içi ortamlarda uyulması gereken güvenlik kuralları ile ilgili bir hikâye veya örnek olay sunulur. Hikâye veya örnek olayda genel ağda kendisinin ve ailesinin kimlik bilgileri (D2.1.), iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin korunması, fotoğraf paylaşılmaması, tanımadığı kişilerle iletişime geçilmemesi, siber zorbalıkla karşılaşıldığında aile büyükleri ya da öğretmenlere bilgi verilmesi, gov ve edu uzantılı sitelerin güvenli siteler olduğuna yönelik içerikler bulunmalıdır (D8.2., D16.1., E3.9.). Hikâye veya örnek olaya dayalı sorular aracılığıyla dijital güvenliğe ilişkin kurallar öğrencilerle birlikte belirlenir (E2.2., E3.4.). Dijital güvenlikle ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar öğretmen tarafından tekrar edilir. Bu aşamadan sonra "Doğru mu yanlış mı?" tekniği kullanılarak belirlenen kuralların pekiştirilmesi sağlanır. Çevrim içi ortamların da insanlarla etkileşimde bulunduğumuz alanlardan biri olduğu dikkate alınarak genel ağda insanlara karşı saygılı olmamız gerektiği üzerine öğrencilerin konuşması sağlanır. Performans görevi olarak öğrencilerden (SDB2.2.) çevrim içi ortamlarda uyulması gereken kurallar ile ilgili afiş poster gibi bir ürün hazırlamaları istenir (OB2., E3.3., E3.1.). Hazırlanan afiş ve posterler bütüncül dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.3.

Bilikte yaşamak için bir vatana ihtiyacımız olduğu vurgulandıktan sonra "İyi bir vatandaş olmak için yapılması gerekenler nelerdir?" sorusuyla tartışma başlatılır. Öğretmen tarafından seçilen suyu israf etmeyen (D17.2.), ihtiyacı olan bir arkadaşına yardım eden, çevreyi temiz tutan (D5.2., D9.1., D18.2.), sorumluluklarını yerine getiren (D3.4.) öğrenci görselleri sınıfa gösterilir. Bu görsellerle iyi bir vatandaş olmak arasında nasıl bir ilişki olabileceği üzerine öğrencilerin konuşması sağlanır (OB4.). Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplardan

kendi içlerinde fikir alışverişinde bulunarak iyi bir vatandaş olmak için başka nelere dikkat edilmesi gerektiğini listelemeleri (SDB2.2.) ve hazırladıkları listeleri paylaşmaları istenir. Bu aşamada her öğrenciden “İyi bir vatandaşım çünkü...” cümlesinin devamını kendileri için doldurmaları ve pandomim tekniğinden yararlanarak arkadaşlarına anlatmaları istenir (E3.3.). İyi bir vatandaşın sahip olması gereken özelliklere vurgu yapıldıktan sonra iyi bir vatandaşın aynı zamanda etkin bir vatandaş olduğu ve bazı sorumlulukları da olduğu belirtilir. Vatandaş olmanın kişilere hangi sorumlulukları yüklediği konusunda örnek olaylardan yararlanır. Vergi verme, oy kullanma gibi vatandaşlık görevlerini içeren basit düzeydeki örnek olaylar üzerinden etkin vatandaş olmanın sorumlulukları hakkında konuşulur (E2.2., D16.2., D19.1.). Örneğin okulda yapılacak bir seçim öncesinde yaşanan oy kullanma heyecanını ya da vergi ödemenin önemini anlatan konuşmaları içeren bir canlandırma yapılır. Canlandırma metni öğretmen tarafından etkinlik öncesinde öğrencilere sunulur. Öğrencilere hazırlık yapmaları için zaman verilir ve öğrencilerden örnek olayları sınıfta canlandırmaları istenir (SDB2.1., SDB2.3.). Öğrencilerin canlandırmalarda yer alan karakterlerin etkin vatandaşlığı temsil eden davranışları hakkında sınıf arkadaşlarıyla tartışarak etkin bir vatandaşın görev ve sorumluluklarını belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerden etkin vatandaşın özellikleri hakkında çıkarımlar yapmaları beklenir (KB3.3., D19.1.). Öğrenciler, konuyla ilgili hazırlanan çalışma yaprağı ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.3.4.

Yardımsızlık değerini içeren örnek olaylar sunularak değer analizi yönteminden yararlanır. Atasözlerinden de yola çıkılarak öğrencilerin yardımlaşmanın önemini fark etmeleri sağlanır (D20.2.).

Yardımlaşma ile ilgili; kitap toplayarak bir kütüphaneye bağışta bulunma, afetzedelere destek olmak amacıyla düzenlenen yardım faaliyetlerine katılma gibi sınıfta veya okulda gerçekleştirilebilecek faaliyetlere ilişkin örnekler öğrenciler tarafından incelenir. Dünyadaki yardımlaşma faaliyetlerine Türkiye'nin katkılarından örnekler sunularak yardımlaşma kavramı üzerinde öğrencilerin düşünceleri ve fikir belirtmeleri sağlanır. Türkiye'nin millî geliri-ne oranla dünyada en çok yardım faaliyeti yürüten ülkelerden biri olduğu, yardıma muhtaç birçok insana ev sahipliği yaptığı örneklerle desteklenerek vurgulanır (OB5., OB6., D20.4.).

Öğrenciler gruplara ayrılır (SDB2.2.) ve sorumluluk ve yardımlaşma değerleri kapsamında her gruptan okulda ya da sınıfta uygulayabilecekleri yardım faaliyetleri belirlemeleri istenir (D16.2, D20.4, E3.3.). Belirlenen faaliyetler grup içerisinde tartışılır ve grup genelince daha anlamlı bulunan bir yardım faaliyetinin nasıl hayata geçirilebileceği üzerinde durulur. Ortaya koyulan fikir önerileri doğrultusunda her grup tarafından yardımlaşma faaliyetine yönelik basit düzeyde taslak bir plan yapılır (E3.6). Hazırlanan planlar sınıfta paylaşılır. Süreç, kontrol listesi ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Özgürlük ve kurallar ile ilgili bulmaca oluşturmaları istenebilir.

Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve bu sorunların çözümleri ile ilgili broşür veya karikatür hazırlamaları istenebilir.

“İyi bir vatandaş olmak için yapılması gerekenler nelerdir?” sorusu üzerine beyin fırtınası yapıldıktan sonra bu konuda bir tiyatro çalışması yapılabilir.

Yürütülecek yardım faaliyetinin tanıtımı için çevrim içi ortamlarda broşür, kısa tanıtım filmleri vb. araçlar tasarlanabilir.

Destekleme Konuyla ilgili görsellerden oluşan öğrencilerin öğrenme hızına uygun, seviyeye göre düzenlenen çalışma kâğıtları kullanılarak özgürlük ve kurallar anlatılabilir.

Etkin vatandaş olmanın gerektirdiği özellikleri üzerine basit sorular oluşturmaları ve cevaplandırmaları istenebilir.

Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve yardım faaliyetleri ile ilgili drama çalışmaları yapılabilir.

Etkinlikler somutlaştırılıp akran ve öğretmen yardımı ile küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. HAYATIMDA DEMOKRASİ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; kendini ve yakın çevresini ilgilendiren konularda ortak karar alabilme, ortak karar alma süreçlerinde kendi fikrini savunabilme ve farklı fikirleri müzakere edebilme, seçme ve seçilme hakkından hareketle demokratik katılım ile ilgili farkındalık kazanabilmeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

**ALAN
BECERİLERİ**

SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.2. Grup Dinamiğini Sağlama (İHVD.4.4.1.), SBAB5.3.Fikir Üretme (İHVD.4.4.3), SBAB5.4. Müzakere Etme (İHVD.4.4.2.)

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

-

EĞİLİMLER

E1.5. Özgüven/Kendine Güvenme, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.3. Öz Yansıtma/Kendine Uyarılma, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D4. Dostluk, D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Görsel Sanatlar, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB3.1. Karar Verme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İHVD.4.4.1. Grup çalışmalarında karar alma süreçlerine katılarak grup dinamiğini sağlayabilme

- Yakın çevresindeki dâhil olduğu grup ile aldığı ortak kararlar doğrultusunda görev paylaşımı yapar.*
- Dâhil olduğu grupta aldığı görevleri yerine getirerek gruba katkı sağlar.*
- Dâhil olduğu grupta ekibin diğer üyelerine yardım ederek gruba katkıda bulunur.*

İHVD.4.4.2. Grup arkadaşları ile farklı fikirler hakkında müzakere edebilme

- Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin kendisinden farklı düşünebileceğini fark eder.*
- Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin düşüncelerindeki ortaklıkları ve farklılıkları karşılaştırır.*
- Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşünceleri doğrultusunda ortak amaç üzerinde uzlaşmak için çözüm arar.*
- Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak ortak amaca göre kendi görüşünü gözden geçirir.*
- Yakın çevresinde dâhil olduğu gruplarda yer alan üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak grubun ortak amaçlarını savunur.*

İHVD.4.4.3. Seçme ve seçilme hakkı konusunda fikir üretebilme

- Seçme hakkının toplumsal yaşam için önemini fark eder.*
- Seçme ve seçilme hakkıyla ilgili yakın çevresindeki deneyimleri inceler.*
- Seçme ve seçilme hakkının yaşantısındaki farklı alanlara uygulanması hususunda fikir üretir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ Ortak Karar Alma

Farklı Fikirler

Seçme ve Seçilme Hakkı

Anahtar Kavramlar katılım, seçme ve seçilme hakkı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve
Değerlendirme)**

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları grup değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, performans görevi, bütüncül puanlama anahtarı veya kontrol listesi ile değerlendirilebilir.

**ÖĞRETME-ÖĞRENME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller Öğrencilerin kural ve katılım kavramlarına ilişkin temel düzeyde bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci "Kurallar... gibidir çünkü..." ifadesini tamamlaması istenerek öğrencilerin kural kavramına ilişkin bakış açıları belirlenir.

Köprü Kurma Arkadaşları ile oyun oynayacakları zaman hangi oyunu oynayacaklarına nasıl karar verdikleri sorulur.

"Hepiniz aynı oyunu oynamak istemediğinizde hangi oyunu oynayacağınıza nasıl karar veriyorsunuz?" sorusu yöneltilir.

"Oyunlarınızda bir lider seçmeniz gerektiğinde kimin lider olacağına nasıl karar veriyorsunuz?" sorusu yöneltilir.

Öğretme-Öğrenme

Uygulamaları İHVD.4.4.1.

Öğrencilerle buldukları gruplarda (aile, sınıf, oyun vb.) kendilerine söz hakkı tanınmadığında neler düşünecekleri ve hissedecekleri konusunda bir tartışma başlatılır (SDB1.3., D4.2). Bu durumun dostluk değerine etkisi üzerinde kısaca durulur. Tartışmanın ardından öğrenciler gruplara ayrılır ve her bir grubun sınıftaki birtakım sorumlulukları belirlediği bir etkinlik başlatılır. Sınıf başkanının ve diğer görevlilerin nasıl seçileceği, sınıf ya da okul için gerekli araçların neler olduğu, sınıfta herhangi bir görevin nasıl bir sırayla yerine getirileceği gibi durumlar seçilebilir ve bu durumlarla ilgili roller, sorumluluklar belirlenir (D16.3.). Bu etkinlik; oyun, kulüp, proje, aile vb. bir grup üzerinden de oluşturulup uygulanabilir. Öğrencilerin çalışmalarında küçük grupların yönetimine dair fikir edinmeleri ve grupların yönetimde katılımın önemini yaşayarak fark etmeleri amaçlanır (E3.6.). Gruplar içerisinde belirlenen ortak kararlar doğrultusunda grup üyeleri arasında görev paylaşımı yapılır (SDB2.2., E2.2.).

Gruplar belirlenen konular çerçevesinde karar alma süreçlerini gerçekleştirir (SDB2.1.). Her grup üyesinin grubun ortak kararlarının belirlenmesinde gruba kendi fikirlerini dürüstçe ifade ederek katkı sunması sağlanır (D6.2., E2.3.).

Grup kararlarının alınmasını sağlamada görev alanı doğrultusunda her grup üyesi, ekibin diğer üyelerine yardım ederek (SDB2.2.) katkıda bulunur. Değerlendirme sürecinde grup değerlendirme formu ve akran değerlendirme formu kullanılabilir.

İHVD.4.4.2.

Bir önceki etkinlikte oluşturulan gruplar çalışmalarını kendi içlerinde değerlendirir. Böylece öğrencilerin her üyenin görevlerinin ve fikirlerinin farklı olması sebebi ile grup çalışmasına farklı katkılarda bulunduğunu kavramaları sağlanır.

Grup üyelerinin düşüncelerini birbirleri ile karşılaştırarak ortak ve farklı yönleri bulmaları sağlanır, böylelikle olaylar ve durumlar karşısında farklı bakış açıları olabileceğini kabul eder. (SDB2.3., E3.10., D10.3.).

Grup üyelerinin birbirlerine "Neden böyle düşünüyorsun?" sorusunu sormaları ve cevaplarını gerekçelendirmeleri teşvik edilir (KB3.3.). Grubun üstlendiği görevi daha iyi yerine getirebilmesi açısından grup üyelerince gruptaki diğer üyelerin farklı görüş ve düşünceleri de dikkate alınarak ortak amaç üzerinde uzlaşmak için çözüm aranır (SDB2.2.).

Her grup üyesinden gruptaki diğer üyelerin farklı görüş ve düşüncelerini dikkate alarak ortak amaca göre kendi görüşünü gözden geçirmesi istenir.

Grup üyeleri arasındaki uzlaşmazlıklarda öğrencilerin oy birliği veya oy çokluğuyla karar almaları teşvik edilir (SDB2.2.). Grup üyeleri farklı görüş ve düşünceleri dikkate alarak grubun ortak amaçlarını savunur (E1.5.). Grupların ortak amaçlarını savunmaları aşamasında sınıf genelinde bir değerlendirme çalışması başlatılır. Gruplar tarafından alınan ortak kararların bir listesi oluşturulur ve ilan edilir. Bu noktada "Siz o grubun yerinde olsaydınız ne yapardınız?" sorusuyla öğrencilerin farklı grup üyeleriyle empati kurmaları (E2.1.) ve grup katılım süreçlerini değerlendirmeleri sırasında başkalarının duygularını, düşüncelerini ve bakış açılarını anlamalarının önemini sevgi değeri bağlamında fark etmeleri sağlanır (D14.3., D15.1., SDB2.3.). Grupların belirlediği kurallar yazılı, sözlü ya da görsel olarak ifade edilir (OB1., OB4.). Her gruptan performans görevi olarak yaptıkları çalışmaları etkili sloganlar içeren bir afiş ya da bir liste oluşturarak ifade etmeleri istenir. Oluşturulan performans çalışmaları bütüncül puanlama anahtarı veya kontrol listesi kullanılarak öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

İHVD.4.4.3.

Öğretmen tarafından öğrencilere iki farklı senaryo durumu sunulur. Bu senaryo durumlara

rından birinde herkesin seçme sürecine katılımı, diğerinde ise sadece belirli kişilerin karar vermesi durumu söz konusu olmalıdır. Hafta sonu aileleriyle beraber yapacakları bir etkinlik örneği üzerinden, hangi etkinliği yapacaklarına sadece ebeveynlerin karar verdiği ya da alınacak karara tüm aile üyelerinin katılım gösterdiği iki farklı senaryonun öğrenciler üzerinde nasıl düşünsel ve duygusal etkiler oluşturacağı sınıfça tartışılarak derse başlanabilir **(SDB3.3., E2.1., D2.3.)**. Böylece aile bütünlüğü değerine de dikkat çekilmiş olur. Sadece ailede değil toplumun her alanında seçme ve seçilme hakkı kullanımının mevcut olabileceğini anlatmak için benzer örnekler sınıfta, okulda, oyun grubunda herhangi bir kararın alınması süreci hakkında da düşünülebilir. Örneğin sınıf mevcudu da düşünülerek "Sadece beş kişinin katılabileceği bir resim yarışması düzenleniyor olsaydı bu beş kişiyi nasıl seçerdiniz?" sorusu sınıfa yöneltilebilir ve öğrencilerin çözümlere dair fikir önerileri alınabilir **(KB3.1., SDB3.2.)**.

Öğrenciler tarafından seçme ve seçilme hakkının nasıl gerçekleştiğine dair yakın çevrelerindeki deneyimler incelenir. Bu deneyimlere dair aile ve arkadaş grubundan örnekler verilebileceği ve deneyim paylaşımında bulunulabileceği gibi yaşadığı yerin yönetiminde hangi yöneticilere neden ihtiyaç duyulduğu ve o yöneticilerin nasıl seçildiğine yönelik gazete haberlerinden de yararlanılır **(OB1., OB4.)**.

Öğrenciler tarafından seçme ve seçilme hakkını deneyimlemek için fikirler üretilir **(E3.3.)**. Örneğin sınıf gruplara ayrılarak tüm sınıfı ilgilendiren ve herkesin fikrini belirtmesi gereken konular belirlenir **(SDB2.2.)**. Belirlenen konular doğrultusunda sınıfça seçim yapılır. Öğrencilerden seçme ve seçilme hakkını Türk milletine kazandıran Atatürk hakkındaki düşüncelerini, bu hakka sahip olmanın onlara nasıl hissettirdiğini içeren yazılı ya da görsel bir çalışma yapmaları istenir **(SDB1.3., D19.2.)**. Böylece vatanseverlik değerine vurgu yapılır. Bu çalışmada kadınların Cumhuriyet Dönemi'nde kazandığı siyasi haklara vurgu yapılır. Yapılan çalışmalar kontrol listesi ile öğretmen tarafından değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Sınıf başkanlığı ve öğrenci kulüp temsilciliği gibi bir görev için seçim kampanyası yürütülebilir.

Uzlaşmanın önemi hakkında çevrim içi ortamda afiş tasarımları istenebilir.

Seçme ve seçilme hakkının olmadığı ülkeler ile ilgili araştırma yapması istenebilir.

Destekleme Grup çalışmalarının başarıya etkisi ile ilgili animasyonlar izletilebilir.

Uzlaşma ile ilgili verilen basit örnek olayları incelemeleri istenebilir.

Seçme ve seçilme hakkı ile ilgili bir resim çizebilir.

Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar şeklinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

